

Вони також контролюють переживання стресу тим, що суб'єктивно знижують значення сили, тривалості або тяжкості напруги, не забувають про відпочинок.

Співробітники з помірною схильністю до ризику також достовірно рідше, ніж співробітники з вираженим прагненням до труднощів і співробітники з прагненням до пошуку гострих відчуттів та непереносимістю одноманітності, використовують негативні стратегії подолання стресу. Вони не уникають напружених ситуацій, не здаються в стресових ситуаціях, не відчувають безпорадності та жалості до себе, шукають соціальної підтримки та допомоги.

Співробітники групи реагування патрульної поліції з вираженим прагненням знаходити і вирішувати проблеми, при переживанні стресу достовірно більше, ніж співробітники, які належать до інших груп, приписують напругу власним помилковим діям і звинувачують у всьому, що сталося, себе.

Співробітники групи реагування патрульної поліції з вираженим прагненням до нових вражень і непереносимістю одноманітності достовірно більше, ніж співробітники, які належать до інших груп, при переживанні стресу можуть реагувати роздратовано і агресивно.

На підставі наведених результатів дослідження можна зробити висновок, що помірна схильність до ризику у співробітників групи реагування патрульної поліції носить характер позитивних професійно-важливих якостей особистості, оскільки підкріплюється позитивними стратегіями подолання стресу, а саме – когнітивними стратегіями подолання стресу в сенсі зниження його значимості, стратегіями відволікання від стресу і звернення до позитивних станів, стратегіями дії з контролю стресової ситуації. Практична значущість дослідження обумовлена тим, що результати дослідження можуть бути використані при професійному відборі і підготовці співробітників груп реагування патрульної поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Бандурка О. М. Екстремальна юридична психологія в діяльності персоналу ОВС України : наук.-практ. посіб. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2005. 319 с.
2. Медведєв В. С. Проблеми професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ (теоретичні та прикладні аспекти) : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 1996. 192 с.
3. Цукерман М. Опросник SSS (Sensation Seeking scale) // Psylab.info – енцикл. психодіагностики. URL: <http://psylab.info> (дата звернення: 20.10.2019).
4. Ильин Е. П. Психология риска // E-reading : онлайн библиотечка. URL: <http://www.e-reading.life/book.php?book=1020798&query=%C3%A8%C3%AB%C3%BC%C3%A8%C3%AD%20%C3%A5.%C3%AF.%20%C3%AF%C3%B1%C3%A8%C3%B5%C3%AE%C3%AB%C3%AE%C3%A3%C3%A8%C3%BF%20%C3%B0%C3%A8%C3%B1%C3%AA%C3%A0> (дата звернення: 20.10.2019).

Одержано 21.10.2019

УДК 378.6:351.74(477.54)

Павло Дмитрович ЧЕРВОНІЙ,

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри педагогіки та психології факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-8172-7732>

2014 РІК. ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ НА ОХОРОНІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Харківський національний університет внутрішніх справ спільно з іншими підрозділами міліції ГУМВС України в Харківській області брав участь в охороні громадського порядку в ході проросійських виступів в Харкові в 2014 році.

Перша хвиля проросійських виступів відбулася 1 березня 2014 року. Після закінчення «мирного мітингу патріотично налаштованих харків'ян», учасники заходу з російськими прапорами влаштували штурм будівлі Харківської облдержадміністрації, в якій перебували активісти харківського Євромайдану. Над будівлею з'явився російський прапор, який, за інформацією ЗМІ, встановив мешканець Москви. Пізніше російський прапор з будівлі облдержадміністрації прибрали [1].

Друга хвиля проросійських акцій розпочалася 6 квітня. Представники проросійських організацій пікетували консульства Польщі та Росії, після чого розійшлися різними вулицями до центра міста, де на площі Свободи одночасно пройшли 2 мітинги за федералізацію України. Увечері того ж дня під будівлею Харківської ОДА зібралось близько 2 тисяч проросійськи налаштованих мітингарів, які закликали «підтримати Луганськ і Донецьк», після чого штурмували будівлю Харківської облдержадміністрації та прорвалися в середину.

Уранці 7 квітня на площу Свободи вийшло близько 1000 харків'ян із протестом проти захоплення ОДА [1].

Працівники міліції були розташовані в Харківській ОДА в фойє. В день на майдані Свободи проходив мітинг, лунали гасла «Харків вставай», «Росія», записи патріотичних пісень радянських часів. Частина мітингувальників знаходилися в фойє, серед них були жінки, діти, люди похилого віку. Вони відпочивали, їли, пили, роздавали бутерброди. Також були медичні представники, екіпіровані сучасними засобами. Правоохоронці по одному пропускали їх до вбиральні, на другий поверх не пускали.

Близько 16:00 розпочався штурм. Спочатку жінки почали роздавати та вішати на шию хрестики чоловікам-мітингувальникам. Командири груп, які були в балаклавах, запропонували жінкам, дітям і людям похилого віку залишити приміщення. Сигнальник в балаклаві на вході в ОДА почав подавати сигнали. У приміщення зайшли чоловіки в касках, у масках, з палицями та бітами приблизно в кількості 50 осіб і розпочали штурм.

Із метою захоплення будівлі учасники масових заворушень діяли узгоджено. Спочатку намагалися витіснити правоохоронців на другий поверх, створивши сильну тисняву, потім почали наносити удари палицями по щитах, шоломах, виривали з рук щити, спецзасоби, витягали окремих співробітників зі строю за щити і шоломи, намагаючись розірвати захисну шеренгу. На першому етапі було стримано штурм.

Увечері 7 квітня після першого невдалого штурму з 17 до 18:00 в фойє будівлі Харківської ОДА один із мітингувальників оголосив перелік «альтернативних депутатів» «Ради депутатів харківської територіальної громади», а згодом оголосили про створення «Харківської народної республіки».

За відомостями сайту Українського інституту національної пам'яті, контрольовані спецслужбами Російської Федерації озброєні бандитські формування в захоплених адмінбудівлях проголосили створення «Донецької народної республіки» та «Харківської народної республіки» [2].

Після цього висунули вимоги працівникам міліції покинути будівлю, щоб її не підпалювати. Цю вимогу виконано не було. Декілька разів мітингувальники висували вимоги здати будівлю. Працівники міліції розмовляли з групою мітингувальників та вмовляли не застосовувати провокації та силові методи, однак вони не реагували на вимоги.

Потім мітингувальники почали перегруповуватись, на першу лінію в фойє вийшла група чоловіків в масках і касках, які були активні, агресивні, озброєні палками, щитами, пляшками із запалювальною рідиною, щоб застосувати проти працівників міліції.

Другий штурм розпочався приблизно 22:30, після довгих погроз, ультиматумів, маніпуляцій, щоб правоохоронці впустили мітингувальників до ОДА, бо дітям і жінкам ніде переночувати. Занесли каністру бензину з шиною і почали підпалювати в приміщенні, однак її вдалося загасити. Почали погрожувати і намагалися облили бензином та підпалити шеренги правоохоронців, якщо вони не відступлять. Намагалися кинути коктейль Молотова. За командою невстановлених осіб нападники кидали в працівників міліції каміння, вибухові пакети з хлоркою, бризкали їдкою речовиною, кидали пляшки, пітарди. Наносили удари палицями по щитах і шоломах, рвали форму, зривали бронезилети і протигази, виривали щити і кийки. Нападники застосовували травматичну зброю, вибухові пакети з хімічною речовиною, світлошумові гранати, біти, обрізані держакі від лопат, арматуру використовували як зброю.

Працівники міліції почали витісняти штурмовиків з будівлі та заблокували вхід щитами.

Із метою подолання опору співробітників правоохоронних органів мітингарі запалили перед входом автомобільні покришки та кинули декілька пляшок із запальною сумішшю у розбиті вікна, в результаті чого виникла пожежа в чотирьох кабінетах ОДА. Від пожежі в кабінетах будівля почала швидко задимлюватися. Мітингувальники не давали пожежникам підібратися до вікон, звідки йшов дим, однак вони з допомогою працівників міліції дійшли до місця пожежі і ліквідували її.

Через задимлення, яке загрожувало життю та здоров'ю правоохоронців, вони вийшли у внутрішній двір, чим скористалися учасники масових заворушень, які увірвалися на перший поверх та наблизилися у притул до захисників будівлі. Увірвавшись у ХОДА та захопивши будівлю, учасники масових заворушень розмістилися групами на всіх поверхах, стали заходити до службових приміщень та нищити майно.

08.08.2014 о 07:30 у ході спеціальної операції вінницькими спецпризначенцями «Ягуар» приміщення ХОДА і Харківської обласної ради було звільнено [3] та затримано 64 особи, які представляли ХНР. 18 осіб залишили під вартою та відкрили кримінальне провадження, інших випустили під заставу [4]. Ці особи мали різний соціальний статус; із них 3 мали вищу освіту; 1 студент; 14 – середня освіта; 1 неповна середня освіта; 1 страждає на хронічні психічні захворювання у формі легкої розумової відсталості з порушенням поведінки; 1 інвалід 3 групи; 2 працювали, 16 тимчасово не працювали. Всі обвинувачувані свідомо приїхали на мітинг із різних районів міста та перебували на майдані Свободи. Двоє з них взагалі приїхали з Харківської області.

Під час оборони ХОДА отримали поранення різного ступеня тяжкості 5 працівників міліції, з них легкі тілесні ушкодження – 1 офіцер ХНУВС, 1 офіцер батальйону міліції особливого призначення ГУМВС України в Харківській області, 1 працівник Червонозаводського РВ ХМУ УМВС України в Харківській області, 1 офіцер Академії внутрішніх військ МВС України. Тяжкі тілесні ушкодження з критерієм небезпеки для життя отримав 1 курсант Академії внутрішніх військ МВС України.

Завдані збитки у ході масових заворушень захопленої будівлі – вибиті вікна, розтрощені меблі, оргтехніка, підпалені вхідні двері. Пошкоджено майно та завдано матеріальної шкоди обласному комунальному виробничо-експлуатаційному підприємству «Держпром», на баланс якого перебуває будівля Харківської облдержадміністрації завдано матеріальної шкоди на загальну суму 3 млн 496 тис. грн; Харківській облдержадміністрації – на загальну суму 186 тис. грн, Харківській обласній раді, приміщення якої розташовані в даній будівлі, на суму 11 тис. грн, Академії внутрішніх військ МВС України, особовий склад якої захищав будівлю, – на загальну суму 21 тис. грн.

Список бібліографічних посилань

1. Проросійські виступи у Харкові (2014) // Wikiwand: енцикл. URL: [https://www.wikiwand.com/uk/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D0%B8_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96_\(2014\)_\(дата_звернення:_25.10.2019\).](https://www.wikiwand.com/uk/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D0%B8_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96_(2014)_(дата_звернення:_25.10.2019).)

2. До 5-річчя від початку збройної агресії Російської Федерації проти України // Український інститут національної пам'яті: сайт. URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/viyskovym/do-5-richchya-vid-pochatku-zbroynoyi-agresiyi-rosiyskoyi-federaciyi-protu-ukrayinu> (дата звернення: 25.10.2019).

3. Хоменко С. «ХНР»: Харківська невдала республіка // BBC. Україна. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/04/150406_kharkiv_sx (дата звернення: 27.10.2019).

4. У Харкові суд відпустили сепаратистів, які захопили ОДА у 2014 році // УНІАН: сайт. URL: <https://www.unian.ua/society/10392291-u-harkovi-sud-vidpustiv-separatistiv-yaki-zahopili-oda-u-2014-roci.html> (дата звернення: 27.10.2019).

Одержано 31.10.2019

УДК 342.95(477)

Катерина Олександрівна ЧИШКО,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-8810-7950>

ЛЕГАЛЬНЕ КУРІННЯ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ У ЗАБОРОНЕНИХ ЗАКОНОМ МІСЦЯХ: ПРОГАЛИНИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ КУРІННЯ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ

Забезпечення публічного (громадського) порядку є перманентно-актуальним питанням, особливого теоретико-прикладного значення воно набуває в умовах розбудови демократичного суспільства та побудови європейської країни. З моменту проголошення незалежності Україна взяла на себе обов'язок утвердження та забезпечення прав і свобод людини, на чому наголошено у ч. 2 ст. 3 Основного закону держави [1]. Виконання зазначеного зобов'язання вбачається неможливим без панування правопорядку, що свідчить про взаємозалежність діяльності держави, – у частині гарантування безперешкодної реалізації особам власних прав і свобод, від публічного порядку на її території, зокрема шляхом реалізації механізму притягнення до юридичної відповідальності.

І. Б. Аземша характеризує юридичну відповідальність так: «це одна з форм соціальної відповідальності. Крім юридичної відповідальності, в суспільстві діють й інші форми соціальної відповідальності: моральна, політична, організаційна, партійна та інші. Організаційній та політичній відповідальності притаманні такі форми, як звіт, відставка, моральній – осудження суспільною думкою, партійній відповідальності – виключення з партії тощо. У сукупності всі ці види й існують для забезпечення, стабільності суспільних відносин у різних сферах життєдіяльності суспільства» [2, с. 54]. В цілому погоджуючись із наведеним твердженням, необхідно відмітити, що в результаті притягнення до юридичної відповідальності особа зазнає суспільного осуду, а тому між юридичною і моральною відповідальністю існує тісний взаємозв'язок.

У теорії права під юридичною відповідальністю прийнято розуміти «передбачені нормами права і здійснювані в правових відносинах у процесуальному порядку уповноваженими державою суб'єктами засоби державного примусу до особи, яка вчинила правопорушення, що тягне для неї обов'язок зазнавати несприятливих наслідків особистого, майнового або організаційного характеру, вид і міра яких передбачені санкціями правових норм» [3, с. 375]. Її соціальний ефект (вплив на суспільство та його індивідів) відображається у конкретних функціях: охоронній, захисній, каральній (репресивній) та виховній. Сутність охоронної функції полягає у попередженні та профілактиці правопорушень, тоді як захисна функція передбачає відновлення порушених прав осіб, які зазнали шкоди від правопорушення чи буквальне примушення особи до виконання її обов'язків і дотримання встановлених правил. Каральна функція спрямована на встановлення конкретних обмежень для особи, що притягується до юридичної відповідальності, за рахунок позбавлення її матеріальних та/ або нематеріальних благ. Реалізація виховної функції полягає: «а) у вихованні громадян в дусі поваги до закону; б) у виправленні й ресоціалізації засуджених; в) в інформуванні громадян (особливо тих, хто перебуває на межі правомірної і неправомірної поведінки) про виявлені, припинені, розкриті правопорушення задля того, щоб вони усвідомлено вели себе правомірно» [4, с. 468].

Юридична відповідальність так само як і соціальна поділяється на види, серед яких: конституційно-правова, кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна [3, с. 380–383]. Адміністративна відповідальність – це «примусове, з додержанням встановленої процедури, застосування правомочним суб'єктом передбачених законодавством за вчинення адміністративного проступку заходів впливу, які виконані правопорушником» [5, с. 76]. Згідно з ч. 1 ст. 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) останнім визнається «протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність» [6]. Всі вони систематизовані в Особливій частині КУпАП, де в окрему Главу (14) законодавцем було виокремлено правопорушення, що посягають на громадський порядок і безпеку. Саме ця категорія деліктів, у переважній більшості містить норми, що передбачає правила поведінки та прямі заборони, додержання яких